

Sievin seurakunnan
YMPÄRISTÖKASVATUSSUUNNITELMA

7.3.2024

**SIEVIN
SEURAKUNTA**

Sisällysluettelo

Ympäristökasvatus Sievin seurakunnassa	2
Luomisen teologia.....	2
Jumalanpalvelus- ja hartauselämässä luonto mukana	3
Lapsi- ja perhetyössä	4
Varhaisnuoriso-, nuoriso- ja koulutyössä	4
Rippikoulutyössä.....	5
Diakonia- ja lähetystyössä.....	5
Musiikkityössä	7
Siivous	8
Taloustoimisto ja kirkkoherranvirasto.....	8
Hautausmaiden hoidossa	8
Muut ympäristötapahtumat ja yhteistyö ympäristöasioissa	8
Koulutus ja materiaali	9

Ympäristökasvatus Sievin seurakunnassa

Sievin seurakunnan 2014 laadittu ympäristökasvatussuunnitelma oli osana seurakunnan ympäristöohjelmaa. Ympäristödiplomin haun valmistelun yhteydessä vuonna 2024 se kirjoitettiin tämän erillisen suunnitelman muotoon. Suunnitelmaa hyödynnetään kasvun kaaren eri vaiheissa. Lisäksi otettiin käyttöön ympäristökasvatuksen vuosikello, jonka avulla vuosittaista toimintaa ja viestintää aikataulutetaan. Ympäristöasiat on otettu huomioon seurakunnan kaikilla tehtäväalueilla. Seurakunnan jokainen työntekijä ja luottamushenkilö on ympäristökasvattaja omalla paikallaan ja voi kannustaa seurakuntalaisia ja työntekijöitä kestävämpään elämäntapaan. Jokainen työala vastaa osaltaan vuosittaisesta ympäristökasvatussuunnitelman mukaisesta toiminnasta, sekä sen raportoinnista. Ympäristökasvatus kattaa laaja-alaisesti kaikki ikäryhmät, tukee elinikäistä oppimista ja sen arvopohja perustuu kristilliseen uskoon.

Luomisen teologia

Seurakunnan ympäristökasvatuksen perustana on luomisen teologia. Jumala ei luonut kasveja ja eläimiä vain ihmistä varten, vaan niillä on itseisarvonsa. Toisaalta Jumala asetti ihmisen varjelemaan ja viljelemään luomakuntaansa.

Ilmaston lämpeneminen, luonnon monimuotoisuuden katoaminen ja ekosysteemien vaurioituminen kytkeytyvät suoraan elämäntapaamme. Elämäntapojen takana ovat ajattelutavat, jotka liittyvät arvoihin. Kirkon erityiset vahvuudet ilmastotyössä ovat arvoissa, asenteissa ja toivon näkökulman ylläpidossa. Siksi kirkko ja sen seurakunnat sitoutuvat omien konkreettisten ympäristötoimiensa ohella tukemaan jäseniään ja muita ihmisiä muuttamaan elämäntapaansa ilmaston ja muun ympäristön kannalta kestäväksi. Kirkko haluaa myös kannustaa vaikuttamaan aktiivisina kansalaisina ja vastuullisina kuluttajina. (Hiilineutraalikirkko 2030)

Kirkon energia- ja ilmastostrategian taustalla on Kirkon ilmasto-ohjelma Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus vuodelta 2008. Kiitollisuus Jumalan luomakuntansa kautta antamista elämän lahjoista saa tuntemaan kunnioitusta, joka ohjaa kohden kohtuullista elämäntapaa.

Elämäntapaa, joka mahtuu tämän planeetan puitteisiin. Monien meistä tulee vähentää kulutustaan ja sopeuttaa elämämme kohtuullisiin puitteisiin, monet puolestaan tarvitsevat nykyistä enemmän. Kohtuus ei merkitse harmaata arkea, vaan etsii uutta, luovaa ja rikasta. Kristilliset kirkot yhdessä monen muun uskonnon kanssa ovat korostaneet vuosisatojen ajan, että kun tietyt perustarpeet on tyydytetty, todellinen elämän ilo tulee rakkaista ihmisistä ja meitä ympäröivän luomakunnan rikkaudesta.

Jumalanpalvelus- ja hartauselämässä luonto mukana

Ympäristöasiat sisältyvät myös Sievin seurakunnan jumalanpalvelus- ja hartauselämään. Lähtökohtana on luomiskertomuksen kehoitus luonnon viljelemiseen ja varjelemiseen. Ympäristöasiat ovat esillä saarnoissa, kun pyhäpäivän teema antaa aihetta. Näkyvimpiä ajankohtia ovat esimerkiksi juhannus ja koulujen kevätkirkot. Esirukouksissa muistetaan usein ympäristökatastrofiaalueita. Myös musiikin kautta voi toteuttaa ympäristökasvatusta. Seurakunnassa vietetään vakiintuneeseen tapaan luomakunnan sunnuntaita, jossa kiitetään Luojaa kasvun ja sadon suojelemisesta. Lisäksi järjestetään runsaasti muita ympäristöaiheisia tilaisuuksia. Niitä järjestetään myös yhteistyössä muiden tahojen kanssa. Esimerkkejä seurakunnan ympäristöaiheisista tilaisuuksista:

- Toteutuneet: Sadonkorjuun kiitosmessu kirkossa, ulkokirkko/kynttiläkirkko esim. Jyringissä, kesäillan hartaudet
- Aiemmin suunnitellut, mutta peruuntuneet: Pappilan ulkokirkko uutenavuotena (2024 kylmä ilma esti), Louetin retriitti 2023 (ei ilmoittautuneita)
- Earth Hour, hartaushetki kirkossa vuosittain

Jatkossa järjestetään edelleen ympäristöaiheisia erityisjumalanpalveluksia, hartauksia ja tapahtumia. Suunnitellaan myös uusia toimintamuotoja ja otetaan käyttöön aiemmin toiminnassa olleita tapahtumia esim. rippikoulun iltanuotio, kuutamohiihto Pappissaaren laavulle, laskiaisen ulkotapahtuma, luontokirkko roskaantuneella seurakunnan metsäalueella, hartaus Kukonkylän laavulla.

Lapsi- ja perhetyössä

Lapsityössä ympäristökasvatuksen toteuttaminen on erityisen tärkeää yksilön henkilökohtaisen luontosuhteen kehittymisen kannalta. Askartelussa käytetään pääasiassa kierrätys- ja luonnonmateriaaleja. Puusta tehdään monenlaista, esimerkiksi joulun 2023 alla tehtiin poroja. Hartaushetkiä ja kerhoja pidetään kevään tullen ulkona, kun saadaan apuvoimia työntekijöistä. Päiväkotihartaudet pidetään pitkälti ulkona. Sisätiloissakin tapahtuvassa toiminnassa vuodenaika ja sää on kerholaisten kanssa yleinen puheenaihe. Hartauspöydälle tuodaan luonnonkukkia ja järjestetään myös sadonkorjuuhartauksia. Syksyllä tehtiin sääkiekko ja jatkossa toteutetaan myös vuodenaikakiekkona, joiden avulla voidaan seurata luonnonilmiöitä. Myös kevään merkkejä bongataan vuosittain. Joulupolku on myös yksi esimerkki ulkona tapahtuvasta toiminnasta. Lasten kanssa tehdään myös kevätkylvöjä ja on kasvatettu esimerkiksi raiheinää ja hernettä. Vuonna 2023 toteutettiin kirpputoripäivä ja päätettiin toteuttaa se sujuvuuden vuoksi jatkossa kierrätyspäivänä.

Perhekerhoissa on paljon osallistujia, jopa 20–50 henkeä. Kerhojen tarjottavat ostetaan itse. Jos niitä jää, hyödynnetään ne myöhemmin tai tarjotaan työntekijöille, joten ruokahukkaa ei tule. Lisäksi tarjotaan kotimehua, joka on valmistettu itsekerätyistä marjoista. Kerhoista syntyvä ruokajäte on lähinnä hedelmän kuoria. Jugurtit ja pillimehut ovat jääneet pois kerholaisten omista eväistä eikä muovijätettäkään juuri tule. Nykyajan vanhemmat ovat hyvin ympäristötietoisia. Monet harrastavat esimerkiksi kotitarveviljelyä ja jakavat kokemuksiaan muiden osallistujien kanssa. Myös kerhokirjeissä on aikaisemmin kerrottu ekologisista eväsvalinnoista. Sähköinen tiedotus on tullut aiemman paperisen tilalle.

Alkavalla diplomikaudella toimivaksi havaittua ympäristökasvatusta jatketaan. Lisäksi suunnitellaan esimerkiksi kukkasipuleiden tai puun/pensaan istutusta yhdessä lasten kanssa ulkoleikkialueelle.

Varhaisnuoriso-, nuoriso- ja koulutyössä

Myös varhaisnuoriso- ja nuorisotyössä on leiritoimintaa. Ympäristökasvatus nivoutuu leireillä erityisesti luonnossa oleskeluun. Varsinkin kevätajalla ympäristöaiheet ovat esillä

luomisteeman muodossa. Nuorisotyössä tehdään myös koulutyötä. Koululla päivystetään, keskustellaan nuorten kanssa, sekä pidetään esimerkiksi aamunavauksia. Yhteistyötä tehdään yli seurakunnan työalarajojen. Tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat myös kunta ja 4H. Esimerkiksi yläkoulun metsäpäivässä ollaan mukana vuosittain.

Rippikoulutyössä

Sievin seurakunnan rippileirit toteutuvat käytännössä Vihreät riparit-konseptia mukaillen, vaikka termi ei ole viime vuosina ollut esillä. Kasvisruokapäivä toteutuu kaikilla rippileireillä. Lisäksi toteutetaan luomis- ja luomakuntateemassa ”Nurja luomiskertomus”. Elämyksellinen ympäristöteema syntyy itsestäänkin luonnonkauniilla Louetin leirimajalla, Louet-järven rannalla Neitsytniemessä. Luonnossa oleillaan ja pieniä retkiä tehdään leireillä säännöllisesti. Lähetys- ja diakoniarasteilla on pohdittu ekotekoja ja toteutettu rastirata ulkona. Osalla leireistä toteutetaan myös Pääsiäisvaellus. Oppikirjoja rippileireillä ei ole. Sen sijaan käytetään ympäristömerkittyä riparivihkoa. Paperin käyttö on vähentynyt merkittävästi ja pääosin leireillä näytetään opetussisältöä tietokoneelta.

Alkavalla diplomikaudella perehdytään tarkemmin Vihreät riparit -järjestelmään ja otetaan se käyttöön toimintaan vähintäänkin soveltuvin osin.

Diakonia- ja lähetystyössä

Sievin seurakunnan diakoniatyössä järjestetään yksilötapaamisia, kerhoja, retkiä ja leirejä, sekä pidetään hartauksia kouluissa, päiväkodeissa, kerhoissa ja leireillä. Lisäksi ollaan mukana kriisityössä. Ohjaaminen järkevään ostokäyttäytymiseen, sekä terveys- ja hyvinvointiasioihin ovat asiakastapaamisten keskiössä. Ympäristöaiheita otetaan mielellään jatkossa käsittelyyn. Ryhmätoimintaan nivoutuu luontevasti monipuolinen tiedon jakaminen ja ihmisten herättely ympäristöasioihin. Ryhmäläiset ovat usein ikäihmisiä, eläneet vaikeita aikoja ja tottuneet säästäväisyyteen. Heiltä saadaan usein parhaita ideoita arjen ympäristötekoihin. Toisaalta luontoon ja ilmastoon liittyvät asiat ovat tavallisia keskustelun aiheita. Varttuneen väen kerhossa on tehty kukkakylvöjä keväällä.

Sievin seurakunnalla on oma kirppis-kyläkamari paikallislehti Sieviläisen talossa, joka on auki tiistaista torstaihin. Asiakkaita ohjataan käyttämään kirppiksen tarjontaa tarpeisiinsa. Lisäksi pidetään lähetyskahvilaa entisessä pappilan riihessä juhannukselta elokuun loppuun kesähartauden ja jumalanpalveluksen jälkeen. Kirppiksen ja lähetyskahvilan tuotot osoitetaan lähetys- ja diakoniatyölle. Tarjoiluissa käytetään ympäristömerkittyjä kertakäyttöastioita ja luomupillimehuja. Ruokahävikkiä torjutaan hyvällä suunnittelulla, ilmoittautumiskäytännöillä ja tarjoilujen, sekä tarvikkeiden jatkokäytöllä.

Lähetys- ja diakoniatyö tekee yhteistyötä myös muiden tahojen kanssa, esim.:

- Suomen lähetysseura:
 - Maasaiheimon naisten ja tyttöjen oikeuksia/koulutusta edistävä työ Tansaniassa
 - Ulkolähetystyö/nimikkolähetit (Ruusa Gawaza, Itäinen Afrikka, joka tukee työssään ilmastokestävyyden edistämistä mm. maanviljelyn menetelmät ja koulutus)
 - Kauneimmat joululaulut
- Yhteisvastuukeräys
- Kirkon ulkomaanapu
- Petroskoin seurakunnan henkilökohtaiset yhteydet
- Piplia –seura
- Medialähetys Sanansaattajat
- SLEY (nimikkolähetit Itä-Aasiassa)

Nimikkolähetin kirjeet jaetaan nykyisin lähetystyön vastuuryhmälle, työkavereille, Sieviläiseen, sekä luetaan yläkoulun aamunavauksissa ja kerhoissa. Jatkossa tavoitteena olisi, että ne saataisiin näkyviin myös seurakunnan nettisivulle. Lähetystyön ja lähetin kirjeiden kautta seurakunnan ympäristötyöhön saadaan mukaan globaali näkökulma.

Kuvat 1–2. Sievin seurakunnan nimikkolähetit Helene ja Joonas Toivanen, sekä Ruusa Gawasa. Kuvat: Piia Kallio

Musiikkityössä

Ympäristöasiat kuuluvat luonnollisena osana myös Sievin seurakunnan monipuoliseen musiikkielämään. Ympäristökasvatusta voi hienovaraisesti, mutta vaikuttavalla tavalla toteuttaa esimerkiksi musiikin ja virsien valinnalla, sekä korostaa painotuksilla ja äänikertojen vaihtelulla haluamiaan kohtia. Erityisesti kesäaikaan kiitosvirret, sekä Jumalan luomistyöstä kertovat virret ovat paljon käytössä.

Kanttori käy keskusteluja vihkiparien kanssa häätilaisuuden musiikista. Lisäksi noin puolet omaisista haluaa keskustella ennen hautajaisia. Kanttori suhtautuu avoimesti keskusteluun esimerkiksi ekologisista hautausjärjestelyihin liittyvistä asioista (esim. kukkalaitteet). Pitkään seurakunnassa työskennellyt kanttori on tullut seurakuntalaisille tutuksi, joten häneltä saatetaan kysyä neuvoja järjestelyihin myös musiikkiteeman ulkopuolelta.

Musiikkityössä jatkuvana tavoitteena on tarpeettomien kopioiden välttäminen. Käsiohjelmien tarpeellisuuden pohdinta, kaksipuolinen tulostus ja värikoodatut jatkuvat käsiohjelmat auttavat asiassa. Lisäksi on pohdittu laadukkaampien versioiden tekemistä paksummalle paperille esimerkiksi konfirmaatiomessuihin tai muiden yksittäisiin tilaisuuksiin. Tärkeänä ympäristötavoitteena jatkossakin on seurata valittujen kokeilujenkin vaikutusta kopiopaperin käyttömääriin.

Kuva 3. Sievin kirkkokuoro 75-vuotisjuhlassa. Kuva: Päivi Aho

Siivous

Ympäristökasvatus siivoustyössä nähdään lähinnä oman esimerkin näyttämisenä vaikkapa jätteiden lajittelussa, sekä materiaalien (esim. paperi, muovipussit) ja sähkön säästäväisessä käytössä. Myös ympäristöystävällisten siivousaineiden valinta on ympäristöteko, jolla on kasvatuksellista merkitystä, mikäli muut ovat siitä tietoisia.

Taloustoimisto ja kirkkoherranvirasto

Toimistojen työntekijöiden toteuttamana ympäristökasvatuksena mielletään oman esimerkin näyttäminen suosimalla sähköisiä vaihtoehtoja, jolloin paperin käyttötarve vähenee. Esimerkiksi tiedotus, palkkalaskelmat ja laskun hyväksyminen toteutuvat sähköisinä. Merkittävä osa seurakunnan hankinnoista tehdään taloustoimiston kautta, jolloin myös ympäristöystävällisempien vaihtoehtojen käytöstä voidaan päättää keskitetysti. Työntekijöitä kannustetaan harkintaan ja säästeliäisyyteen hankinnoissa.

Hautausmaiden hoidossa

Jätteiden kierrätykseen liittyvä ohjeistus on näkyvintä ympäristökasvatusta hautausmailla. Seurakunnan jätehuoltosuunnitelmaa ollaan laatimassa, jonka yhteydessä kehitetään samalla jätekierrätystä myös hautausmailla.

Muut ympäristötapahtumat ja yhteistyö ympäristöasioissa

Sievin seurakunnassa hyödynnetään olemassa olevia luonto/hiljaisuuden polkuja ympäristökasvatuksessa (Louet, Pappissaaren laavu, Hiljaisuuden polku kirkon ympäristössä).

Yhteistyötä tehdään useiden yhteistyökumppanien kanssa. Osana seurakunnan vakiintunutta ympäristötoimintaa on esimerkiksi vuosittainen Earth Hour-tapahtuma, jota

vietetään kirkossa musiikillisen hartauden merkeissä. Myös yläkoulun Metsäpäivään osallistutaan vuosittain. Jatkossa suunnitellaan muitakin yhteisiä ympäristötapahtumia tai –kampanjoita.

Koulutus ja materiaali

Jotta työntekijät voivat toimia ympäristökasvattajina, tarvitaan myös henkilökunnan koulutusta ja materiaalia. Seurakunta järjestää ympäristöasioiden perehdytystä työntekijöille, ajantasaisia ympäristöasioita käsitellään työntekijäkokouksissa ja työntekijät voivat myös osallistua kirkon ja hiippakunnan järjestämiin koulutuksiin aiheista ympäristö ja kestävä kehitys.

KIRJALLISUUTTA

Ekonistin käsikirja. Toim. Heli Pruuki. LK-kirjat / Lasten Keskus. Saarijärvi 2009.

Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus. Suomen evankelisluterilaisen kirkon ilmasto-ohjelma. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2008: 1. Helsinki: Kirkkohallitus, 2008.

Kirkon ympäristödiplomin käsikirja. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja. Helsinki: Kirkkohallitus, 2020.

Pihkala, Panu: Luonto ja Raamattu, Kristillisen ympäristökasvatuksen juurilla. LK-kirjat / Lasten Keskus oy. Helsinki, 2010.

Pyhän kosketus luonnossa, Johdatus kristilliseen ekoteologiaan. Toim. Pauliina Kainulainen. Helsinki: Kirjapaja, 2007.

Ympäristökasvatus seurakunnassa. Toim. Ilkka Sipiläinen & Pekka Tukeva. Helsinki: Kirjapaja, 2010.

NETTIOSOITTEITA

www.changemaker.fi

www.ekonisti.fi

www.evl.fi

www.ilmasto.org

www.luontoliitto.fi

www.luontoportti.fi

www.mobilityweek.eu

www.motiva.fi

www.reilukauppa.fi

www.roskapaivassa.net

www.sll.fi

www.unicef.fi

www.wwf.fi

www.ymparistokasvatus.fi